00721786

E100/3

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក- (អ.ជ.ស.ប.)
ភាគីដាក់ឯកសារ:	លោក ខៀវ សំផន
ដាក់ជូន:	អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ភាសាដើម:	**បារាំង**
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ:	២២ កក្កដា ២០១១

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/date de reception): 22 / 07 / 2011
ម៉ោង (Time/Heure) : 11:50
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Ratanak

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ អ.ជ.ស.ប៖ **សាធារណៈ / Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឧបសម្ព័ន្ធទី៣ នៃសមាគមគ្រិស្តកម្ពុជា

ដាក់ដោយ៖	ផ្ញើជូន៖
សហមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន	**អង្គបុរេជំនុំជម្រះ**
លោក ស សូវាន	ចៅក្រម និល ណុន
លោក Jacques VERGES	ចៅក្រម ធូ មណី
	ចៅក្រម យ៉ា សុខន
អ្នកជំនួយការ	ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE
លោកស្រី សេង សុជាតា	ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT

លោកស្រី Marie CAPOTORTO

លោក Shéhérazade BOUARFA

លោក Mariette SABATIER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew CAYLEY

មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

លោក ពេជ អង្គ

លោកស្រី Elisabeth SIMONNEAU FORT

គោរពជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

I. សេចក្តីផ្តើម

១. កាលពីថ្ងៃទី ១៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០ លោក ខៀវ សំផន បានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយប្រឆាំងទៅនឹងដីកាសម្រេចលើការដាក់ឱ្យអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ហៅថា "សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម"[1] នៅ អ.វ.ត.ក.។

២. កាលពីថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ បន្ទាប់ពីអង្គជំនុំជម្រះបានទទួលសំណើសុំពន្យារពេល និងបន្ថែមចំនួនទំព័រ[2] របស់ខ្លួនរួចមក សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់នូវចម្លើយតបរបស់ខ្លួន[3]។

៣. នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១០ លោក ខៀវ សំផន បានដាក់ចម្លើយឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន[4]។

៤. នៅថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងទៅនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្តីអំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានវិនិច្ឆ័យថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមក្នុងទម្រង់ទី៣ មិនអាចត្រូវបានប្រកាន់យកថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក. ឡើយ[5]។

---

[1] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើការដាក់ឱ្យអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថា "សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម", ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D97/16/1។

[2] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំពន្យារពេល និងបន្ថែមចំនួនទំព័រ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការដាក់ចម្លើយតបរួមទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ខៀវ សំផន, អៀង សារី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE), ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D97/16/4។

[3] ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន ស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D97/16/5 ។

[4] ចម្លើយរបស់សហមេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន តបនឹងចម្លើយរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា លើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D97/16/9។

[5] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE) ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D97/14/15 ("សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ")។

៥. កាលពីថ្ងៃទី ១៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ លោក ខៀវ សំផន បានដាក់នូវអញ្ញត្រកម្មបឋមរបស់ខ្លួន ដែលតាមរយៈនោះ លោក ខៀវ សំផន បានជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះទៅលើករណីនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ក្រោមគ្រប់ទម្រង់ទាំងអស់[6]។

៦. កាលពីថ្ងៃទី ២១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់នូវចម្លើយតបតែមួយរបស់ខ្លួនទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម[7]។

៧. កាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រកាសទទួលស្គាល់ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់ជនជាប់ចោទ ដោយហេតុថាជនជាប់ចោទបានចូលរួមទៅក្នុងទម្រង់ទី ៣ នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[8]។ អង្គជំនុំជម្រះបានទុកពេលវេលាឱ្យក្រុមមេធាវីការពារក្តី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនរហូតដល់ថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា[9]។

៨. កាលពីថ្ងៃទី ២៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ លោក អៀង សារី បានស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចេញសេចក្តីសម្រេចបន្ទាន់មួយ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងភាពដែលអាចទទួលយកបាននៃសំណើសុំនេះ (ក្នុងចំណោមសំណើសុំឯទៀត) ក្នុងដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីនេះ[10]។

---

[6] អញ្ញត្រកម្មបឋមលើយុត្តាធិការ, ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E46 ("អញ្ញត្រកម្មបឋម")។

[7] ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋមរបស់មេធាវីការពារក្តី អនុលោមតាមវិធាន ៨៩, ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E51/5/3/1 ("ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម")។

[8] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ទុកសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមទម្រង់ III ជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវជាជម្រើសម្យ៉ាងទៀត, ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E100 ("សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា")។ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាបារាំង ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ និងសំណើជាភាសាបារាំង ត្រូវបានជូនដំណឹងថ្ងៃទី ១៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១។

[9] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំពន្យារពេល, ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E107។

[10] សំណើរបស់ អៀង សារី សុំឱ្យមានសេចក្តីសម្រេចជាបន្ទាន់ទាក់ទងនឹងបញ្ហាថា តើសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចស្នើសុំឱ្យផ្លាស់ប្តូរការកំណត់បទចោទ នៅដំណាក់កាលនេះនៃនីតិវិធី ដែរ ឬ អត់ និងសំណើសុំពេលវេលាបន្ថែម ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំនានាទាំងនេះ បើសិនជាចម្លើយតបជាការចាំបាច់, ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ E103។ លើចំណុចនេះ សូមមើលសារតារនីតិវិធី ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំនានារបស់លោក អៀង សារី។

៩. មកទល់ពេលនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅតែពុំទាន់បានធ្វើការសម្រេចលើសំណើសុំនេះនៅឡើយ។

II. ការដេញដោល ÷ ភាពមិនអាចទទួលយកបាននៃសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

១០. សំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ហើយត្រូវតែបានបដិសេធចោលតាំងពីដំបូងទី (*in limine*)។ ជាក់ស្តែង សំណើសុំនេះត្រូវបានដាក់ "ដោយអនុវត្តនូវវិធាន ៩២ និង ៩៨ (២) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង"[11] ដែលវិធានទាំងពីរនេះមិនអាចអនុវត្តបានឡើយ ពោលគឺខុសអំពីវិធាន ៨៩ ដែលតាមរយៈវិធាននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានបាត់បង់សិទ្ធរបស់ខ្លួនហើយ។

១១. វិធាន ៩៨ ក្រោមចំណងជើងថា "សាលក្រម" មិនអាចត្រូវបានប្រើជាមូលដ្ឋានគតិយុត្តិសម្រាប់ឲ្យបណ្តឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអាចទទួលយកបាននោះឡើយ។ វិធាននោះបានចែងថា៖

> "២. សាលក្រមត្រូវសម្រេចត្រឹមតែអង្គហេតុទាំងឡាយណា ដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ ។ អង្គជំនុំជម្រះអាចផ្លាស់ប្តូរការកំណត់បទចោទ ដែលបានកំណត់ក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះបាន ប៉ុន្តែមិនអាចបញ្ចូលនូវធាតុផ្សំថ្មីនៃបទចោទបានឡើយ (...)
>
> ៣. អង្គជំនុំជម្រះត្រូវពិនិត្យថា តើអំពើនោះជាបទឧក្រិដ្ឋ ដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងថាតើជនជាប់ចោទបានប្រព្រឹត្តអំពើនោះដែរឬទេ។
>
> (...)
>
> ៧. នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បទល្មើសដែលកំណត់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះមិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា នោះអង្គជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចថា គ្មានសមត្ថកិច្ចទៅលើករណីនោះទេ។

---

[11] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា, កថាខណ្ឌ១។

១២. កថាខណ្ឌ ២ អនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ប៉ុន្តែពុំបានអនុញ្ញាតដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាឡើយ ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរការកំណត់បទចោទ ក្នុងដំណាក់កាលនៃការចេញសាលក្រម "ក្នុងករណីដែលមិនដាក់បញ្ចូលនូវធាតុផ្សំថ្មីនៃបទចោទណាមួយនោះ"។ ក្នុងដំណាក់កាលនៃការចេញសាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងបានសម្រេចថា បទបញ្ញត្តិនេះបញ្ជាក់ឡើងវិញពី "ការដាក់កម្រិតដល់អំណាចក្នុងការកំណត់សាជាថ្មីនូវបទចោទ ពោលគឺការផ្លាស់ប្តូរការកំណត់បទចោទថ្មីណាមួយមិនត្រូវធ្វើឱ្យលើសពីអង្គហេតុទាំងឡាយណាដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងឯកសារចោទប្រកាន់នោះទេ"[12]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានបន្ថែមទៀតផងដែរថា "វិធានរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បានអនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងផ្លាស់ប្តូរការកំណត់បទចោទ បន្ទាប់ពីពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះ"[13]។

១៣. បទដ្ឋាន ៥៥ នៃវិធានរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលបានលើកឡើងជាឯកសារយោង ចែងថា៖

> "១. ដោយមិនធ្វើឱ្យលើសអំពីអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈដែលមានបង្ហាញនៅក្នុងឯកសារចោទប្រកាន់ និងក្នុងឯកសារកែប្រែអង្គហេតុណាមួយ អង្គជំនុំជម្រះអាចធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ តាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនស្របទៅនឹងមាត្រា ៧៤ នូវការកំណត់បទចោទ ដើម្បីឱ្យអង្គហេតុមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដូចមានចែងក្នុងមាត្រា (...)
>
> ២. ប្រសិនជានៅក្នុងដំណាក់កាលណាមួយនៃការជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការកំណត់បទចោទអាចត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើការជូនដំណឹងដល់ភាគីនៃ នីតិវិធីអំពីលទ្ធភាពនេះ ហើយបន្ទាប់ពីបានពិនិត្យលើធាតុផ្សំនៃភស្តុតាង អង្គជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់លទ្ធភាព ក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប ដល់ភាគីក្នុងការធ្វើកំណត់សម្គាល់ផ្ទាល់មាត់ ឬជាលាយ

[12] សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* E188 កថាខណ្ឌ៤៩៤។

[13] សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៤៩៥ (មិនមានគូសបន្ទាត់ក្នុងឯកសារដើម)។

លក្ខណ៍អក្សរ (...)[14]។

១៤. នៅពេលអានវិធាន ៩៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បទដ្ឋាន ៥៥ នៃវិធានរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និង មាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ វាជាក់ច្បាស់ណាស់ថា ចៅក្រមអាចធ្វើការកំណត់បទចោទសាជាថ្មីនៅក្នុងដំណាក់កាលសវនាការលើអង្គសេចក្តី។ ការកំណត់បទចោទសាជាថ្មី ដោយយោងទៅលើការពិនិត្យភស្តុតាង អាចអនុញ្ញាតឱ្យអង្គហេតុមានភាព**ស៊ីសង្វាក់គ្នា** ទៅនឹងការកំណត់បទចោទដែលត្រឹមត្រូវបំផុត ពោលគឺការកំណត់បទចោទដែលមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវបំផុត ត្រូវបានកំណត់ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ និងស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការនៃសាលាជម្រះក្តី។ ក្នុងករណីផ្សេងពីនេះ សាលាជម្រះក្តីត្រូវប្រកាសយ៉ាងសាមញ្ញថា ខ្លួនគ្មានយុត្តាធិការទៅលើរឿងនេះឡើយ។

១៥. ការកំណត់បទចោទសាជាថ្មីគឺជាប្រតិបត្តិការមួយ ដែលចៅក្រមផ្តល់នូវការកំណត់ត្រឹមត្រូវចំពោះទង្វើ ឬអង្គហេតុណាមួយ ពោលគឺពុំមែនជាប្រតិបត្តិការដែលចៅក្រមអាចកែប្រែនិយមន័យគតិយុត្តិនៃបទល្មើស ដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនឡើយ។

១៦. ដោយឡែក ប្រហែលជាផ្អែកទៅលើប្រតិបត្តិការក្រោយនេះហើយ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចតាមសំណើសុំរបស់ខ្លួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចអំពីច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តទៅលើសាលាជម្រះក្តី ដោយស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចអំពីបញ្ហាដែលចោទឡើងថា តើទម្រង់ទី៣ នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមគឺជាបែបផែននៃការទទួលខុសត្រូវនៅរវាងថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដែរឬទេ។

១៧. នៅក្នុងសាលក្រម ឌុច អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថាការកំណត់បទចោទឡើងវិញអាចជាប់

---

[14] មាត្រា ៧៤ នៃលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ("អំពីល័ក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវសម្រាប់សេចក្តីសម្រេច") ចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ២ ថា៖ "សេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះ ត្រូវផ្អែកលើការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួន លើភស្តុតាង និងដំណើរការជម្រះរឿងក្តីទាំងមូល។ សេចក្តីសម្រេច មិនត្រូវធ្វើឱ្យហួសពីអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈដែលបានពណ៌នានៅក្នុងបទចោទប្រកាន់ និងក្នុងការកែប្រែបទចោទប្រកាន់នានា។ តុលាការអាចផ្អែកលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន តែទៅលើភស្តុតាងដែលបានដាក់ជូន និងបានពិភាក្សានៅចំពោះមុខតុលាការ ក្នុងពេលជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ"។

ទាក់ទងទៅនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវផ្អែកតាមវិធាន ៩៨ (២)[15]។ ដោយយោងទៅលើវិធាននេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ឃើញថាសំណើសុំប្រភេទនេះធ្លាប់មានពីមុនមក[16]។ ផ្ទុយទៅវិញ ការអាន សាលក្រមដោយប្រុងប្រយ័ត្ន អាចឲ្យគេឈប់ជឿទៀតថាសំណើសុំបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួនអាចទទួលយក បាន។

១៨. ជាក់ស្តែង អង្គជំនុំជម្រះបានធ្វើការសម្រេចសេចក្តីជាបីដំណាក់កាល។ ជាបឋម អង្គជំនុំជម្រះបានធ្វើ ការបកស្រាយវិធាន ៩៨ (២) ហើយបានធ្វើការពិនិត្យមើលថាតើការអនុវត្តវិធាននេះជាការរំលោភលើ សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ដែរឬទេ[17]។ បន្ទាប់មក អង្គ ជំនុំជម្រះបានពិនិត្យមើលថាតើទ្រឹស្តី នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក. ដើម្បីធានាឲ្យមានការគោរពដល់គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពដែរឬទេ (ដោយហេតុថាបញ្ហានេះពុំ ទាន់ត្រូវបានដកចេញពីអញ្ញត្រកម្មបឋមនៅឡើយ)[18]។ បន្ទាប់ពីបានធ្វើការឆ្លើយតបជាវិជ្ជមានទៅនឹង សំណួរទាំងពីរនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ដោយផ្អែកលើធាតុផ្សំនៃភស្តុតាងដែលបាន បង្ហាញនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ជនជាប់ចោទអាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតាមរយៈទម្រង់នៃការ ចូលរួមទៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះ[19]។

១៩. វាជាក់ច្បាស់ណាស់ថា នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការសម្រេចអំពីភាពដែលអាចអនុវត្តបាន នៃ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក. អង្គជំនុំជម្រះពុំបានផ្អែកទៅលើវិធាន ៩៨ (២) ឡើយ ប៉ុន្តែ

---

[15] សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៤៩៣។

[16] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា, កថាខណ្ឌ៨។

[17] ផ្នែក ២.៧.១.៣.២ "វិធាន ៩៨ ២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង", សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៤៩២ ដល់កថាខណ្ឌ៥០៣។

[18] ផ្នែក ២.៧.១.៣.៣៖ "ភាពអាចអនុវត្តបាននៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក", សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៥០៤ ដល់កថាខណ្ឌ៥១៣។

[19] ផ្នែក ២.៧.១.៤៖ "សំអាងហេតុទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តិ តាមរយៈសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម", សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៥១៤ ដល់ កថាខណ្ឌ៥១៧។

បានផ្អែកលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព[20]។ វិធាន ៩៨ (២) ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានក្នុងការកំណត់ឡើងវិញនូវបទចោទ បន្ទាប់ពីមានការបង្ហាញនូវធាតុផ្សំនៃភស្តុតាង។

២០. ក្នុងករណីជាក់ស្តែង វិធាន ៩៨ (២) ពុំត្រូវបានអនុវត្តឡើយ គឺដូចគ្នាទៅនឹងវិធាន ៩២ ដែរ[21]។ ផ្ទុយទៅវិញ បទបញ្ញត្តិពិសេសអនុញ្ញាតឱ្យភាគីធ្វើការស្នើសុំដល់អង្គជំនុំជម្រះឱ្យធ្វើការកំណត់និយមន័យគតិយុត្តិនៃបទល្មើស ឬនៃបែបផែននៃការចូលរួម របស់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលបានកែប្រែពោលគឺកំណត់អំពីច្បាប់ដែលអនុវត្តនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ៖ ករណីនេះពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវិធាន ៨៩ ដែលចែងអំពីអញ្ញត្រកម្មយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក.។ មានតែវិធាន ៨៩ និងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពមួយគត់ ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការវាយតម្លៃទៅលើបទល្មើស និងបែបផែននៃការចូលរួមដូចដែលបានលើកឡើងក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ថាតើស្ថិតនៅក្រោម ឬមិនស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួននោះ។

២១. ជាក់ស្តែង ការស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការសម្រេចអំពីភាពដែលអាចអនុវត្តបាននៃទម្រង់ទី៣ នៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដោយផ្អែកលើច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ បានសេចក្តីថាស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការសម្រេចអំពីច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ហើយស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។ ចំណុចនេះរឹតតែមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ បើយើងផ្អែកទៅលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ[22]។

---

[20] សាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ឌុច, កថាខណ្ឌ៥១២។

[21] ទោះបីជាវិធាន ៩២ អនុញ្ញាតឱ្យភាគីដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ រហូតដល់ពេលបិទបញ្ចប់ការពិភាក្សាដេញដោលក៏ដោយ ក៏វិធាននេះមិនបានបញ្ជាក់ពីប្រភេទនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានបែបណាដែរ។ វិធាននេះ ជាបញ្ញត្តិទូទៅ ដែលត្រូវអនុវត្តនៅពេលពុំមានបញ្ញត្តិពិសេស។

[22] ឧទាហរណ៍សូមមើល៖ តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរវ៉ាន់ដា (« TPIR »), រឿងក្តី *Karemera និងអ្នកផ្សេងទៀត តទល់នឹងរដ្ឋអាជ្ញា,* សំណុំរឿងលេខ ICTR-98-AR72.5 និង ICTR-98-AR72.6, *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្តីពីអញ្ញត្រកម្មយុត្តាធិការ៖ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម*, ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៦ និង *សាលដីកាលើសុពលភាពនៃបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់ Joseph Nzirorera ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីសម្រេចលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្តីជំទាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការតុលាការ-សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម*, ចុះថ្ងៃទី

២២. ជាក់ស្តែង សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំទាន់បានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនក្នុងការដាក់នូវអញ្ញត្រកម្មបឋមរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ នៅឡើយទេ ដែលបន្ទាប់ពីផុតរយៈពេលនោះ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនឹងចូលជាស្ថាពរ ដូចបានកំណត់ក្នុងវិធាន ៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង "ដែលបន្ទាប់ពីនោះ អញ្ញត្រកម្មបឋមមិនអាចទទួលយកបានឡើយ"។ ជាក់ស្តែង សំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ពោលគឺមានរយៈពេលជាងបួនខែក្រោយរយៈពេលផុតកំណត់ដែលចែងដោយវិធានផ្ទៃក្នុង។ ដូច្នេះសំណើសុំនោះ មិនអាចទទួលយកបានឡើយ។

២៣. ជាក់ស្តែង សហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ "ក្លែងក្លាយ" ប្រឆាំងទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងទៅនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម[23] ចេញដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ ពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្លែងក្លាយនេះ គឺជាពាក្យដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្លាប់ប្រើប្រាស់ នៅពេលដែលខ្លួនធ្វើការសន្និដ្ឋានថា "អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រព្រឹត្តកំហុសឆ្គងផ្លូវច្បាប់នោះ[24]"។

២៤. ដោយឡែក សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាសេចក្តីសម្រេចបិទផ្លូវតវ៉ា (វិធាន ៧៧(១៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានទទួលស្គាល់ចំណុចនេះផងដែរ ដោយបានលើកឡើងកាលពីថ្ងៃទី ៣១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ ក្នុងសវនាការសម្រេចអំពីការដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ ថា៖

---

១៤ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៥ កថាខណ្ឌ៩។ នៅក្នុងសាលដីកានេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានសម្រេចថា បញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងការអាចអនុវត្តបាននូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅចំពោះមុខតុលាការ គឺជាអញ្ញត្រកម្មបន្ទាន់បង្ខំ។ តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Enver Hadzihasanovic និងអ្នកផ្សេងទៀត* សំណុំរឿងលេខ IT-01-47-AR72, *សេចក្តីសម្រេចលើអញ្ញត្រកម្មយុត្តាធិការ (ការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ)* សំណុំរឿងលេខ IT-01-47-AR72, ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៣។ នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវីក៏បានសម្រេចថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមាននៅក្នុង ច្បាប់ទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិ គឺស្ថិតក្នុងបញ្ហាយុត្តាធិការ។

[23] សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

[24] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា, កថាខណ្ឌ៣១។

"សំណើសុំនេះមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ដោយហេតុថាសំណើសុំនេះបានស្នើសុំឱ្យអង្គសវនាការធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ហើយស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការកំណត់អំពីសុពលភាពនៃសេចក្តីសម្រេចនេះ ដែលចេញថ្ងៃទី ១៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១។

វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការ នៅត្រង់វិធាន៧៧ (១៣) បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះជាសេចក្តីសម្រេចបិទផ្លូវតវ៉ា ហើយគេពុំចាំបាច់ធ្វើការបញ្ជាក់នៅទីនេះថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំត្រូវបានបង្កើត ក្នុងក្របខណ្ឌនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឱ្យដើរតួនាទីជាសាលាឧទ្ធរណ៍នោះទេ។ យើងសូមប្រកាសថា ទោះបីជាមានការយល់ឃើញថា ទឡ្ហីករណ៍ដែលលើកឡើងដោយ នួន ជា មានតម្លៃយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរ ហើយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំមានយុត្តាធិការក្នុងរឿងនេះទេ[25]"។

២៥. ម្យ៉ាងទៀត លោក ខៀវ សំផន មានបំណងចង់រំលឹកថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវបែបសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមត្រូវបានលើកឡើងជាញឹកញាប់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ សញ្ញាណនេះត្រូវបានលើកឡើងចុងក្រោយដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងទៅនឹងដីកាដំណោះស្រាយ[26]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើការឆ្លើយតបថា៖ "ម្ចាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនអាចលើកឡើងទៀតអំពីបញ្ហា (...) សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ថាជាបែបផែននៃការចូលរួមក្នុងការប្រព្រឹត្តិបទល្មើសឡើយ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានស្តាប់ និងសម្រេចអំពីបញ្ហានេះរួចហើយ។ បើផ្អែកលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ អំណះអំណាងនៃ

[25] កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី លើសំណើសុំឱ្យដោះលែង "នួន ជា, អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន" ជាបន្ទាន់ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E1/1.1 ទំព័រ ៤៧ ចាប់ពីបន្ទាត់ ៩ ដល់ ២៥ [លេខទំព័រក្នុងប្រតិចារឹកជាភាសាបារាំង] មិនមានគូសបន្ទាត់ពីក្រោមនៅក្នុងឯកសារដើម។

[26] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ តុលាឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D427/1/6 កថាខណ្ឌ២៤៩-២៦៣។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំណុច ១ និង ៩ ត្រូវតែបានបដិសេធចោល[27]"។ ពុំមានអ្វីដែលអាចពន្យល់បាន ខណៈដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងនូវបញ្ហាដដែលនេះឡើងវិញរយៈពេលប៉ុន្មានខែក្រោយមក។

២៦. បញ្ហាទាក់ទងនឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយ ក៏ត្រូវបានលើកឡើងផងដែរដោយមេធាវីការពារនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយអនុវត្តនូវវិធាន ៨៩ នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង[28] ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាបានធ្វើឱ្យបាត់បង់នូវសិទ្ធិក្នុងការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន[29]។ បញ្ហានេះ បច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានព្យួរនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំបានតម្រូវឱ្យភាគីធ្វើការដាក់នូវទឡ្ហីករណ៍ថ្មីឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចរំលងវិធាន ៨៩ ហើយពឹង ផ្អែកលើសំណើសុំបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួន ដើម្បីលើកឡើងនូវទឡ្ហីករណ៍នានាសំដៅបំពេញបន្ថែមនូវចម្លើយ តបរបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពីផុតរយៈពេលក្នុងការដាក់ចម្លើយតប និងដោយរំលោភលើការដាក់កម្រិតចំនួន ទំព័រនោះ។

២៧. លោក ខៀវ សំផន នឹងមិនធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍ថ្មីៗដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាមានបំណងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណើសុំរបស់ខ្លួនដែលមានលក្ខណៈមិនអាចទទួលយកបាននោះឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះមិនត្រូវស្តាប់ហេតុផលឡើយ នៅពេលដែលសំណើសុំនោះលើកឡើងអំពីអញ្ញត្រកម្មបឋមនោះ។

---

[27] ចម្លើយតបរួមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា, អៀង សារី និង អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ, ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១០ *ឯកសារតុលាការ* D427/3/6 កថាខណ្ឌ១១ និង កថាខណ្ឌ៤៥ ដល់ កថាខណ្ឌ៥១។

[28] អញ្ញត្រកម្មរបស់មេធាវីការពារក្តីអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ *ឯកសារតុលាការ* E44 កថាខណ្ឌ៣៣ ដល់ កថាខណ្ឌ៣៨។

[29] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងអញ្ញត្រកម្មបឋម, កថាខណ្ឌ២២-២៦។

ហេតុដូច្នេះ

២៨. មេធាវីការពារក្តីសូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មេត្តា៖

- **ប្រកាសថា** សំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចទទួលយកបាន
- ក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ **មិនស្តាប់**នូវរាល់ទឡ្ហីករណ៍ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើសុំរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅក្នុងពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យទៅលើអញ្ញត្រកម្មបឋមនោះ។

រក្សាសិទ្ធិកែប្រែគ្រប់យ៉ាង

និងដើម្បីយុត្តិធម៌

	មេធាវី ស សូវាន	ភ្នំពេញ	[signature]
P.	មេធាវី Jacques VERGÈS	ប៉ារីស	[signature]
កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា